

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ТА ВИКЛИКИ КІБЕРБЕЗПЕКИ У РЕГУЛЮВАННІ КРИПТОВАЛЮТ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Омельченко В.І., Золотарьов В.А.

Харківський національний університет радіоелектроніки,
кафедра інформаційно-мережної інженерії,
Україна.

E-mail: vladyslav.omelchenko2@nure.ua
vadym.zolotarov@nure.ua

Abstract

Cryptocurrency is increasingly recognized as an important payment method worldwide, yet its regulation varies significantly between countries. This paper examines the role of cryptocurrency as a payment method and compares regulatory frameworks across various countries. Despite Ukraine's impressive adoption of cryptocurrency, the absence of a clear regulatory framework exposes investors and users to substantial risks. The analysis includes regulatory approaches from the United States, European Union, and Japan, emphasizing the critical need for effective measures against cybercrime and enhanced cybersecurity. Ultimately, the paper advocates for a tailored regulatory framework in Ukraine that aligns with international best practices to foster trust and safety in the cryptocurrency market.

Правовий статус криптовалют відрізняється в різних країнах світу та не характеризується єдністю підходів. В країнах з нестабільною економікою криптовалюта є важливим інструментом захисту заощаджень від інфляції, інколи її використовують для зручних платежів у повсякденному житті. У розвинених державах, криптовалюту більше розглядають як інвестиційний актив і досліджують можливості інтеграції блокчейну в банківські системи для підвищення безпеки та ефективності транзакцій.

Україна стабільно входить до числа світових лідерів за рівнем використання криптовалют. Згідно з останнім звітом Chainalysis "The 2024 Global Adoption Index" [1], опублікованим у вересні 2024 року, Україна посіла шосте місце у глобальному рейтингу використанні криптовалют. Прийняття Закону України «Про віртуальні активи» було важливим кроком на шляху до врегулювання криптовалют в Україні, зокрема, він містить вимоги щодо регуляторного нагляду за криптовалютними компаніями, відповідальності за порушення регуляторних вимог та запровадження різних видів ліцензій для криптовалютних компаній [2].

Втім попри це повноцінного регулювання криптовалют в Україні ще не існує, що створює значні ризики для інвесторів і користувачів, тим самим зменшуючи довіру до таких активів. Також невирішеними залишаються питання про проведення фінансового моніторингу операцій з криптовалютами, декларування доходів та сплати податків; про забезпечення безпеки транзакцій; розвиток кіберстрахування в напрямку страхового захисту власників криптоаманців, бірж криптовалют від хакерських атак тощо. [3]

Для зменшення ризиків використання криптовалют в Україні можна розглядати приклади її регуляції у провідних країнах світу [4].

- 1) США: різні регулятори, зокрема, Комісія з цінних паперів (SEC) та Комісія з торгівлі товарними ф'ючерсами (CFTC) регулюють криптовалюту, зосереджуючись на захисті інвесторів та прозорості ринку. Останні кроки з боку регуляторів також включають

попередження ризиків, пов'язаних з децентралізованими фінансами (DeFi), що активно розвиваються..

- 2) ЄС: розробляє регуляції для криптовалют у рамках пакетів MiCA (Markets in Crypto-Assets), що зобов'язує криптовалютні біржі та провайдерів послуг дотримуватися суворих вимог до захисту даних, відстеження транзакцій та кібербезпеки, а також контроль за AML (Anti-money laundering), що включає у себе обов'язкові перевірки транзакцій для запобігання кібершахрайству.
- 3) Японія: Японія є однією з перших країн, що визнала криптовалюту легальними платіжними засобами. Регуляція включає вимоги до обміну криптовалют і обов'язкові норми кібербезпеки, зокрема, багатофакторну автентифікацію та регулярний моніторинг підозрілих транзакцій.

Відсутність регулювання та прозорості на деяких криптобіржах надихає кіберзлочинців на здійснення різноманітних фінансових злочинів таких як: шахрайське первинне розміщення монет (ICO), крадіжки коштів із електронних гаманців. Це підкреслює нагальну потребу у створенні ефективних технічних, юридичних, кібергігієнічних механізмів для захисту прав споживачів і запобігання негативним наслідкам.

По-перше, це вимагає розробки законодавства, специфічного для блокчейн-технологій та криптовалют, що забезпечить прозорість у сфері цифрових угод і контрактів.

По-друге, необхідно впровадити технологічні механізми, які включають системи автоматизованого моніторингу за транзакціями для виявлення підозрілої активності. Технології шифрування, багатоетапна автентифікація та системи резервного зберігання даних також є важливими елементами для захисту користувачів.

По-третє, розвиток та розробка кібергігієнічних практик, що включає в себе регулярні навчання користувачів про ризики, пов'язані з криптовалютами, та кращі методи захисту особистої інформації. Загалом, комплексний підхід до регулювання, безпеки та освіти може суттєво знизити ризики використання криптовалюти та сприяти створенню більш безпечного середовища для користувачів.

Регулювання криптовалют в Україні ще не має чіткої правової бази, хоча закон, який легалізує криптовалюту, був підписаний у 2023 році. Відсутність структурованих правил створює ризики для інвесторів і користувачів, тому необхідно запровадити механізми, що враховують міжнародний досвід, зокрема, ліцензування криптобірж, вимоги до кібербезпеки, активну боротьбу з кібершахрайством та запровадження комплексної кібергігієни. Система повинна бути адаптивною і враховувати специфіку українського ринку, щоб підвищити довіру до криптовалют і сприяти розвитку інформаційних та фінансових технологій. Також необхідно впроваджувати освітні програми для підвищення обізнаності користувачів про ризики та методи захисту в крипто-середовищі.

Література

1. The 2024 Global Adoption Index: Central & Southern Asia and Oceania (CSAO) Region Leads the World in Terms of Global Cryptocurrency Adoption. Режим доступу: <https://www.chainalysis.com/blog/2024-global-crypto-adoption-index>
2. Закон України «Про віртуальні активи». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>
3. Нескороджена Н.Л., Бонь Б.О., Кононець О.М. Сучасний стан регулювання правового статусу криптовалюти в Україні // Юридичний науковий електронний журнал. 2004, № 3, с. 197-200. Режим доступу: http://www.lsej.org.ua/3_2024/46.pdf
4. Cryptocurrency Regulations Around the World. Режим доступу: <https://www.investopedia.com/cryptocurrency-regulations-around-the-world-5202122>
5. Bitcoin and Crypto Hacking: Fraud, theft, and security statistics. Режим доступу: <https://www.comparitech.com/crypto/bitcoin-statistics-security/>